

Jaarverslag Stichting M.E.E.R.Groen 2016

Wandelboswerkgroep 2015: Ecologisch beheer is o.a uitsteken en niet afmaaien zoals de 15 jaar daarvoor

Verkort Jaarverslag Stichting M.E.E.R.Groen 2016

MEERGroen is in september 2011 opgericht. Dit is het 5e jaarverslag.

Inhoudsopgave

	blz
Hoofdstuk 1: Inleiding	
1.1 Algemeen	2
1.2 Organisatie	2
Hoofdstuk 2: Ontwikkeling deelname aan MEERGroen	4
Hoofdstuk 3: Maatschappelijke rol	4
Hoofdstuk 4: Werkzaamheden: inhoudelijk	5
4.1 Toelichting bij de soorten projecten en de nieuwe projecten	
4.1.1 Organisatie projecten	6
4.1.2 Natuurmarketing	6
4.1.3 Beheer projecten	7
4.1.4 Bouwprojecten	10
4.1.5 Stadslandbouw	10
4.1.6 Educatie	11
Hoofdstuk 5: Financiën	12

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit is het inhoudelijke jaarverslag. Het financiële jaarverslag wordt apart opgemaakt door de accountant.

1.1 Algemeen

Dit is het 5e jaarverslag van Stichting MEERGroen. In de vorige jaarverslagen is uitgebreid stil gestaan bij de doelen en werkwijze. Deze doelen en werkwijze veranderen niet wezenlijk. Daarom wordt hiervoor verwezen naar deze jaarverslagen en behandelt dit verslag actuele ontwikkelingen in 2016. Deze waren niet onverdeeld gunstig. Na een stormachtige ontwikkeling tussen 2011 en 2014 in aantallen deelnemers is daar in 2015 een dip in ontstaan. De oorzaak is het uitvallen van een aantal groentetuinprojecten, zoals twee kasprojecten in Aalsmeer en één in Haarlem, waar veel mensen in werkten. Gelukkig zijn wij in het derde kwartaal 2016 in gesprek gekomen met de gemeente Haarlem voor vervolgprojecten.

In 2016 is deze trend echter nog niet hersteld. Ook De Heimanshof (waar stichting MEERGroen uit voortgekomen is en waar dezelfde vrijwilligers werken, op dezelfde manier en voor dezelfde doelen) heeft in 2016 in opdracht van de gemeente Haarlemmermeer de banden gewijzigd met het aangaan van een formele samenwerkingsovereenkomst.

Organisatorisch zijn we sinds de zomer na de dip in 2015 weer op orde met een nieuw bestuur en de samenwerkingsovereenkomst met De Heimanshof per eind 2016.

In Heemstede is het eerste meerjarig beheercontract met de gemeente afgesloten en is perspectief op MEERGroenprojecten. In de gemeente Haarlemmermeer werkt het bestuur met de gemeente aan twee of meer nieuwe projecten en ook het verloop in de Voedseltuin in Park2020 leidt mogelijk tot nieuwe ontwikkelingen.

Op de werkvloer en in het veld is een aantal veelbelovende ontwikkelingen ontstaan. Eén van die veel belovende ontwikkelingen is de samenwerking met MyEarth Corporation. Het betreft de aanleg van klimaatbossen met het doel om CO₂ en fijnstof af te vangen met bijkomend effect dat er geluidsreductie ontstaat bij specifieke plantwijze. Andere doelen zijn gericht op het ontwikkelen van burgerparticipatie. MyEarth kweekt en levert hiervoor speciaal aangepaste klimaatadaptieve coulissen® en MEERGroen levert inheemse bomen en stuiken.

MEERGroen en de Haarlemmermeer - met Schiphol als de belangrijke economische motor – zal bijvoorbeeld in Park21 gebruik kunnen maken van de kennis van MyEarth Corporation.

1.2 Organisatie

Bestuur en de raad van advies worden gevormd door leden uit het bedrijfsleven, politiek, maatschappelijke organisaties en de wetenschap.

Na de zomer is de bestuurssamenstelling: Ton Belderok, Roel Cremer, Ton van Oostwaard en Sytske Seetz. Het bestuur komt in principe maandelijks bij elkaar.

Raad van Advies

Instellingen, bedrijven, organisaties en overheden die de doelen en waarde van de stichting onderschrijven en willen bekrachtigen, worden van harte uitgenodigd in de raad zitting te nemen en de stichting in materiële en immateriële zin, te steunen en te adviseren, tijdens en buiten de bestuursvergaderingen.

De raad van Advies wordt eind 2016 gevormd door: C. Broekhoven, C. van Lent, Ph. Blom, N. Vogelaar, F. Versteeg, R. Hamminga.

Een zeer gewaardeerd lid van de raad: prof W.H.O. Ernst is in 2016 overleden.

Directeur van Stichting MEERGroen is F.B. (Franke) van der Laan.

Deze functie combineert Van der Laan met een part-time beheerderschap van De Heimanshof. In zijn werkzaamheden wordt hij bijgestaan door een team, dat deels als ZZP-er wordt betaald en anderdeels op vrijwillige basis werkzaamheden organiseert en begeleidt.

De kern van het team bestaat uit:

- Hans Millenaar: Groepsbegeleider Werkgroep Park2020
- Eric Jagtman: Coördinator Werkgroep MEERGroen Heemstede
- Joop v/d Pol: Coördinator Werkgroep Wijktoin Houtwijkerveld

In totaal werden in 2016 door ca. 700 verschillende mensen 4500 mandagen aan werk verzet op ca 135 ha in 24 verschillende projecten. Op de samenstelling van het vrijwilligersbestand en de verschillende projecten wordt verder ingegaan in dit jaarverslag.

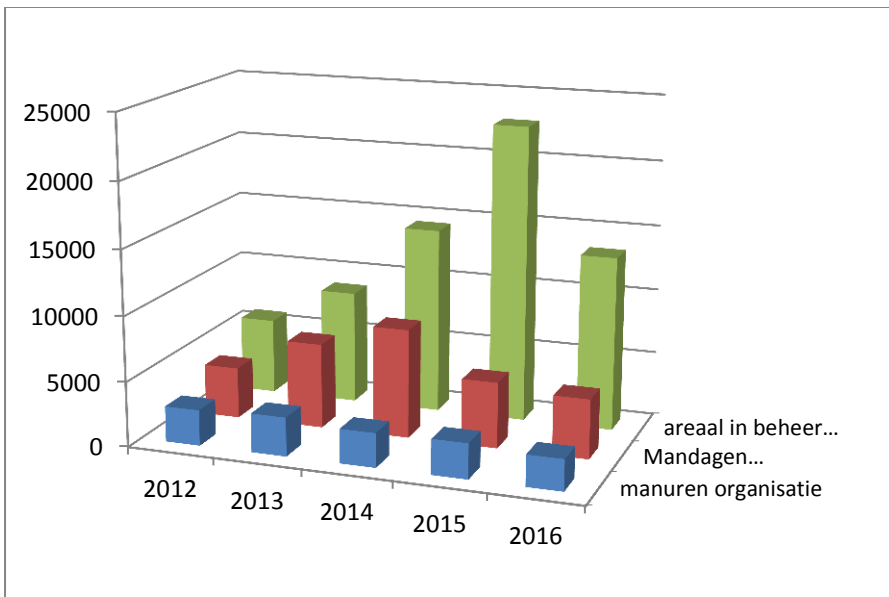
Hoofdstuk 2: Ontwikkeling deelname aan MEERGroen

Sinds 2011 was er een gestage toename in de aantallen deelnemers aan MEERGroen-projecten en in de arealen die we in beheer hebben. Het MEERGroen burgerparticipatie-model is zo flexibel mogelijk in het aanbod van werk, zodat bijna iedereen een onderwerp of een activiteit van zijn gading vindt.

Het werk varieert van 'buffelen' tot fysiek lichte werkzaamheden of gastheer/gastvrouw zijn, stadslandbouw, natuurbeheer en natuurontwikkeling, vissen of insecten verzorgen, planten kweken, maken van video documentaires (zie website), fotorapportages maken, verslagen en educatieve routes, technische werkzaamheden zoals het bouwen van boomhutten, insectenhôtels en nog veel meer.

In de tijdsbesteding zijn we flexibel: Er wordt gestreefd naar een vaste groep deelnemers die een bepaald project of gebied in 'moreel eigendom' neemt en er wekelijks of maandelijks aan werkt. Deze werkgroepen worden gesteund met vrijwilligers die af en toe, b.v. op een teambuilding dag, op NLDoet, de nationale natuurwerkdag, Earth Day, of voor een stagedag komen helpen. We zeggen wel eens dat het bij MEERGroen elke dag NLDoet en nationale natuurwerkdag tegelijk is. En hoe groter en gemotiveerder de groep is die zich aanmeldt, hoe flexibeler wij worden in het faciliteren van de wensen. Zo worden bijna 365 dagen van het jaar activiteiten uitgevoerd op een of meer plaatsen tegelijk.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling aan van de activiteiten, arealen in beheer en de overhead aan organisatie en begeleiding. In onderstaande grafiek zien we dat de organisatorische inzet vrijwel gelijk blijft: dat er in 2015 en 2016 minder mandagen werk verzet wordt en dat in 2016 het areaal waarop we werkten minder is geworden. Ten behoeve van de schaal is het areaal niet in ha, maar in 100 m² eenheden gegeven (100 eenheden is 1 ha).

De bijbehorende getallen zijn:

	2012	2013	2014	2015	2016
Manuren organisatie	2748.5	2990.5	2633	2709	2405
Mandagen vrijwilligers	3942	6540.38	8374	5061	4567
Areaal in beheer (eenheid 100 m ² ivm schaal)	5880	8755	14350	22825	13400

Dat het aantal mandagen gedaald is komt vooral door het wegvallen van enkele groente-tuinprojecten waarin veel mensen actief waren: twee kas-projecten in Aalsmeer, een groentetuin in Haarlem. Het areaal t.o.v. 2015 is teruggelopen, omdat er in een aantal projecten, waarin we niet wekelijks werken, alleen het areaal is gerekend waarop we dit jaar gewerkt hebben (Groene Weelde, Groene Carre en Boseilanden) en een groot project wat in 2015 begonnen was (Westgaarde, 40 ha) niet doorgezet heeft. De meest significante ontwikkelingen in enkele projecten worden hieronder besproken.

Hoofdstuk 3: Maatschappelijke rol

Vanaf de start van M.E.E.RGroen in 2011 heeft de inzet van vrijwilligers/wijkbewoners een belangrijke plaats ingenomen. Met hun medewerking kwamen uiteenlopende groenprojecten van de grond. Werken in en aan groen werd een middel voor sociale- of burgerparticipatie.

Werken aan een groene omgeving draagt bij aan bewustwording van de natuur in onze leefomgeving. Daarnaast draagt het vrijwilligerswerk bij aan sociale cohesie en de verbondenheid tussen mensen en met de natuur.

Ook in 2016 besteedde M.E.E.RGroen structureel veel aandacht aan haar rol als maatschappelijke partner met andere partners van bedrijfsleven, onderwijs en overheid met maatschappelijke verantwoordelijkheid. Vrijwilligers met uiteenlopende achtergronden werkten mee aan de doelstelling van M.E.E.RGroen. Hiermee gaf M.E.E.RGroen invulling aan het concept maatschappelijke en, sociale participatie en -cohesie.

Vanaf 2011 werken steeds meer vrijwilligers mee aan de doelstelling van M.E.E.RGroen. Hun motieven variëren, zoals: een grote achterstand tot de arbeidsmarkt, uit een sociaal isolement komen of om zinvol

deel te nemen aan de samenleving. Maatschappelijke ervaring verrijkt hun leven en verhoogt kansen om toch in aanmerking te komen voor volledige of partiële arbeidsparticipatie.

De achtergronden en motivatie van vrijwilligers bij onze organisatie met ANBI status zijn:

- een uitstekende manier om de vrije tijd in te vullen;
- een daginvulling vanuit acute dagopvang (ADO) GGZ;
- een invulling vanuit het loopbaan centrum;
- een maatschappelijke stage en leerwerkstages;
- een invulling dagbesteding door asielzoekers en vluchtelingen
- mensen met een psychische, bv. een autistische aandoening
- Fysiek gehandicapten
- vrijwilligerswerk of dagbesteding met behoud van uitkering

M.E.E.RGroen is voornemens in 2017 projectactiviteiten onder de noemer sociaal domein verder uit te breiden en in uitvoering te nemen. In samenwerking met de gemeenten Heemstede en Haarlem zijn hiervoor al concrete plannen en implementaties in voorbereiding.

Rond de zomer 2016 heeft het bestuur in haar overleg met wethouder Nederstigt (gemeente Haarlemmermeer) aangegeven om meer dan voorheen activiteiten uit te voeren vanuit het perspectief social return of WMO. Met de gemeente Haarlemmermeer is hierover oriënterend contact geweest. Tenslotte, M.E.E.RGroen constateert dat het streven van (semi-)overheden naar meer burger- en sociale arbeidsparticipatie invulling begint te krijgen maar zeker nog extra stimulans en praktische expertise kan gebruiken. M.E.E.RGroen ziet zichzelf op het gebied van participatie als koploper die graag onbenutte kansen vorm wil geven. Vanuit haar rol als sociale partner is de stichting dan ook graag bereid om de voorbeeldfunctie toe te lichten en mee te werken aan de praktische opzet en implementatie van deze initiatieven.

Hoofdstuk 4: Werkzaamheden inhoudelijk

Er is een verscheidenheid aan projecten op uiteenlopende gebieden in uitvoering: natuurbeheer en stadslandbouw, maar ook het bouwen van insectenhôtels, de aanleg van boomgaarden, de bouw van natuurspeelplaatsen, de opleiding en begeleiding van stagiaires, jeugdactiviteiten, het organiseren en het oprichten van burgerparticipatie platforms. Daarbij komen werkzaamheden voor als voordrachten, lezingen, vergaderingen, websites het opzetten van financiering en organisatie en het maken van documentaires.

Het doel van de projecten is, mensen de gelegenheid bieden kennis, ervaring, beleving en affiniteit op te doen door zelf verantwoordelijkheid te nemen en zelf de handen uit de mouwen te steken voor een bijdrage aan de leefomgeving.

Hieronder wordt een overzicht en verantwoording gegeven van soorten activiteiten, het startjaar, het areaal, het aantal deelnemers (in mandagen), de begeleiding/organisatie (in uren) al of niet voorzien van aanvullende opmerkingen.

Er zijn projecten bij die langer lopen dan Stichting MEERGroen bestaat. Dit komt omdat die projecten vanuit De Heimanshof zijn gestart en in 2011 door MEERGroen zijn overgenomen.

4.1 Toelichting bij de projecten

4.1.1: Organisatie projecten

De organisatie omvat alle activiteiten die niet rechtstreeks aan een project gekoppeld kunnen worden, zoals bestuurlijke activiteiten, netwerken en contacten onderhouden, lezingen geven en vergaderen, persberichten schrijven, nieuwe vrijwilligers zoeken plus inwerken en acquisitie activiteiten voordat een project operationeel wordt.

4.1.2 Natuurmarketing

Naast het onderhouden van een permanente stroom van nieuws over de natuur en de organisatie, wat onder organisatie valt, is er een aantal projecten die meer omvatten: de jaarlijkse boomweggeefactie en het samenstellen van de 14 routes langs 'Bomen om bij weg te dromen'. Deze 14 routes zijn in maart 2015 na 5 jaar van voorbereiding gelanceerd. De routes kunnen zelfstandig worden verkend met de folder of een GPS route en soms worden wij als initiatiefnemers en vormgevers gevraagd om één of meer begeleidde wandel- en/of fietstochten te organiseren.

De Flora en Fauna column in de Hoofddorpse Courant beleefde in 2016 zijn 10e jaar. Helaas ging dat jubileum zonder enige aandacht voorbij, door andere prioriteiten van de nieuwe redactie. Ook is van de redactie de frequentie van een column per week teruggebracht naar een column per twee weken. De column is een medium dat elke keer de waarde van (vaak bijzondere) flora en fauna in de Haarlemmermeer op de kaart zet en onderstreept. Hierdoor komt een gestage stroom van contacten en reacties op gang.

Tabel 1: Projecten overzicht 2016

Onderstaand staan de projecten van 2016 aangegeven met de aantallen mandagen en organisatie uren die er in 2016 zijn gemaakt en de aantallen vrijwilligers die er in hebben deelgenomen.

Projecten 2016:

*: Met mandagen worden hier vrijwilligersmandagen aangegeven. Die zijn meestal niet 8 uur, maar 6 uur, waarvan circa 2 uur besteed wordt aan rondleidingen, socialiseren, koffie drinken, etc. en er 4 uur netto echt gewerkt wordt.

volgnr	Project	startjaar	opp 2016 (ha)	Man Dagen 2016	org. uren	Deel nemers
A	Organisatie					
1	Organisatie	2011	nvt	507	892	14
B	Natuurmarketing					
2	Meerradio programma's	2012	nvt	3	5	3
	Flora en Fauna column	2006	nvt	7	26	1
2	Monumentale bomenpaden	2011	nvt	5	3	2
4	Boomweggeef/Klimaatbos	2009	nvt	356	157	75
C	Beheer projecten					
5	Bloemenweides Floriande	2008	1.5	17	7	8
6	Bloemenweides Overbos	2007	2	17	7	5
7	Bomen/Insecten/natuurpad	2007	2	10	5	15
8	Groene Carré	2009	1	19	8	18
9	Groene Weelde	2010	5	19	8	15
10	Houtwijkerveld wijk tuin	2010	2.5	68	55	10
11	Wandelbos Hoofddorp	2012	6.5	276	164	40
12	Rotsen veld	2011	1	61	34	20
13	Kaagtuin en Smikkelroute	2008	1	70	57	50

volgnr	Project	startjaar	opp 2016 (ha)	Man Dagen 2016	org. uren	Deelnemers
14	Meermond	2013	5.5	540	230	80
15	Historische Spoorlijn Amsterdam	2013	15	272	170	80
16	Landgoed Groenendaal	2015	90	408	99	75
D	Bouwprojecten					
17	Insectenhôtels	2009	nvt	260	77	30
E	Stadslandbouw					
18	Tudorpark wijktuin	2012	0.4	714	8	100
19	Groente/Heemtuin Geniedijk	1996	0.2	204	210	10
20	Voedseltuin Park 2020	2015	0.45	734	183	20
	totaal		134.05	4567	2405	671
F (extra)	Educatie					
21	Stagebegeleiding/deelname	2008	nvt	701	731	90

De boomweggeefacties houden in dat de hele herfst en winter bomen verzameld worden die tussen 21 maart en 1 april weggegeven worden, met alles wat daar aan publiciteit en activiteit bij komt kijken. De boomweggeefacties (sinds 2009) bestaan uit het beschikbaar stellen van verzamelde bomen en stuiken aan particulieren om hun tuin en terreinen natuurvriendelijk mee in te richten. Het is ook een actie om de nationale boomfeestdag te ondersteunen en een manier om de waarde van ecologische kennis en inzet te onderstrepen. Dit jaar zijn ca. 3000 bomen en struiken aan 150- 200 mensen meegegeven. Bij gemiddeld €3 per boompje is dat een maatschappelijk cadeautje van ca. €15.000. De boomweggeefacte wordt in toenemende mate een grootschalig project, met name waar het gaat om samenwerking met MyEarth Corporation voor de aanleg van klimaatbossen. In 2016 zijn 15.000 bomen en 5000 gekweekte exemplaren uitgeplant op 2 ha in het toekomstige GeniePark en ca 1000 bomen op een demonstratieplek langs de Hoofdvaart (Door een communicatie stoornis konden de GeniePark bomen dit jaar niet blijven staan en werden elders ingekuild voor gebruik in het komend seizoen. Ditmaal op plekken gecoördineerd door de gemeente Haarlemmermeer, waarover het overleg nog loopt). De inzameling van extra bomen is in september 2016 al weer op gang gekomen.

4.1.3 : Beheerprojecten

Het overgrote deel van de projecten valt onder de beheerprojecten.

Haarlemmermeer

De bloemenweides, akkerkruiden en orchideeën weides in Overbos en Floriande zijn in 2007 en 2008 aangelegd. Al die jaren hebben we deze bloemenplekken zonder vergoeding in stand gehouden, door aandacht te vragen voor het maaien, afvoeren, frezen en soms opnieuw zaaien en het soms ook financieren daarvan. Het lijkt erop dat de waardering in de wijken en de gemeente nu de kant op gaat dat we deze gebieden in de vorm van beheer-contracten gefinancierd krijgen. Wel is er zonder overleg in 2016 midden in de bloeiperiode een hoogspanningsleiding ondergronds aangelegd waarbij 6 van de 20 bloemenvakken door grote machines kapotgereden zijn. Met enig kunst en vliegwerk hebben we deze vakken weer (met nieuw gekocht zaad) kunnen laten herstellen (omdat er in 2016 geen zaad is geproduceerd).

Ook het bomen en insectenpad in het Haarlemmermeersebos in 2007 en 2008 ingericht. In 2015 is het bomenpad opnieuw ingericht door het NMCX i.s.m. de gemeente. Het insectenpad maaien we elk jaar in het voorjaar.

In drie gebieden van recreatieschap Spaarnwoude zijn we actief sinds 2009: Groene Weelde, Groene Carre Zuid en Boseilanden. In tegenstelling tot de eerste jaren waarin we soms wel tien werkdagen per jaar konden houden (mede gestimuleerd door pannenkoekenlunches in het lokale pannenkoeken restaurant) meldden zich in 2015 en 2016 minder deelnemers. Door het gebrek aan opkomst is het werk dat we in 2016 gedaan hebben minder dan we voor ogen hadden.

Houtwijkerveld wijktuin

De in 2015 aangelegde boomgaard is goed aangeslagen in 2016 en zal in 2017 wel de eerste oogsten voor de wijk gaan leveren. Er is een aantal beheerdagen gehouden, waarop er met de wijk gemaaid, gehooid en aan bosbeheer gedaan is. Een terugkerend probleem met het beheer van onze terreinen is dat er net als in Overbos, Stenenveld, en Wandelbos in 2016 grote infrastructurele werken worden uitgevoerd. In dit geval de aanleg van een tunnel onder de randweg N201. Daar bij is zonder enige vorm van overleg een derde van het wijk bos gekapt, waar bij voor een paar 1000 euro aan stinsenbolletjes vernietigd is (Indien dit initiatief door de gemeente als coördinerende partij zou zijn afgestemd hadden we de bolletjes vooraf kunnen redden).

De bloemenweide in dit terrein is aangelegd op een gronddepot, wat zwaar aangereden is bij de aanleg. De dichtgeslagen harde onderlaag en de zeer lage voedingswaarde van de grond maakte dat de ingezaaide akkerkruiden eigenlijk nooit goed groeiden. Daarom hebben we dit jaar een investering in 100 m3 compost gedaan. Het daarop ingezaaide bloemenmengsel heeft daarop zeer positief gereageerd. Er stonden eind 2016 miljoenen kiemenplanten van allerlei soorten.

Wandelbos Hoofddorp

In het wandelbos Hoofddorp hebben we vanaf de start contractperiode 2012 tot 2018 – vaak ad hoc – gewerkt aan achterstallig onderhoud aan bramen, grote en kleine zaailingen en berenklaauwen.

In 2016 hebben wij na deze vier jaar eindelijk een fase bereikt dat het werk tot regulier systematisch onderhoud kan worden beperkt in het hele oude deel uit 1936 (4.5 ha).

In 2016 zijn we ook begonnen met systematisch onderhoud in het nieuwe deel uit 1975 (3 ha).

In de enorme inhaalslag hebben wij eind 2016 bereikt dat éénderde van het gebied in systematisch onderhoud is.

MEERGroen denkt al jaren actief mee over de plannen om het hele gebied vanaf station Hoofddorp tot het centrum beter op elkaar af te stemmen.

Het was dan ook op zijn minst bijzonder dat wij in oktober een brief ontvingen dat de gemeente voornemens was om het beheercontract voortijdig stop te zetten. Jammer genoeg lijkt het experimenteel inspraakproces over het 'Stadspark Hoofddorp' onze werkzaamheden te doorkruisen. MEERGroen is altijd positief betrokken geweest bij de voorbereiding aanpassing Wandelbos en is er ook van overtuigd dat het wandelbos blijvend belangrijk is voor Hoofddorp en verder vernieuwd en ontwikkeld moet worden. Eind 2016 lijkt het dat wij niet meer serieus mee mogen praten en werken.

Bij het schrijven van dit jaarverslag 2016 kunnen wij melden dat er positieve gesprekken van de gemeente en het bestuur van MEERGroen worden gevoerd met als – door beide partijen uitgesproken – doel om MEERGroen gewoon contractpartner te laten blijven. MEERGroen en de gemeente willen belangrijke delen van het wandelbos blijvend in beheer geven aan onze stichting. Dit lijkt hoopgevend.

De gewaardeerde inzet van MEERGroen is nodig om de energie van de vele vrijwilligers te blijven voeden. Wij gaan er van uit dat er geen achterstallig onderhoud zal ontstaan. Hoe meer we het achterstallig onderhoud aan houtige gewassen op orde krijgen, hoe meer tijd we hebben om te gaan werken aan het ecologisch en recreatief aantrekkelijk maken van de kruidenlaag. Ook in 2016 zijn er weer tienduizenden bolletjes van stinsen planten uitgezet, zowel gekochte bolletjes als van (te) grote pollen die wel van elders hebben opgedeeld in stukken.

Rotsenveld Bornholm

Het rotsenveld van ca 1 ha groot op en rond de kruising van de N201, de Kruisweg en de Van Heuven Goedhartlaan hebben we sinds een jaar of 4 (onbetaald) in beheer genomen dat het een uniek biotoop vormt met potentie voor varens, vetplanten, kruiden, amfibieën en reptielen, maar al vele jaren is het terrein door minimaal beheer vol gegroeid met inmiddels flink uit de kluiten gewassen struiken en bomen. In 2016 hebben we tweemaal (in maart en herfst/winter) een onderhoudsronde ingezet. Daarbij zagen we de bomen af, maar eigenlijk zouden ze er met wortel en al uitgetrokken moeten worden met een kraantje.

Kaagtuin en Smikkelroute

De groentetuinen, natuuroever en boomgaard horen bij het bezinningscentrum 'De Stal' op de Kaag en zijn inmiddels een jaar of 8 geleden aangelegd met name rond de boomgaard proberen we met het centrum een traditie op te bouwen dat de Kaag scholen en bewoners zich betrokken voelen bij het onderhoud en dat men als tegenprestatie dan ook van de vruchten gebruik mag maken. Inmiddels zijn de hoogstambomen op een leeftijd gekomen dat ze flink fruit produceren. Dit jaar meer dan 250 kg appels, 30 kg peren, maar ook pruimen, moerbeien, kweeperen en druiven. Met de Buitenkaagschool bovenbouw wordt elk jaar een voorjaarsverzorgingsmiddag en een najaarsoogstmiddag georganiseerd, waar we steeds meer Kaagbewoners bij proberen te betrekken.

Heemstede:

In speelbos Meermond wordt sinds juli 2013 sinds 2014 met een groeiende werkgroep van 10-20 personen gewerkt, niet meer af en toe, maar elke vrijdag. In februari 2015 was het achterstallig beheer van dit terrein zodanig weggewerkt, dat de groep het zich kon veroorloven om een 2e project in Heemstede op te pakken. Sinds die tijd wordt om de week in Meermond en in Landgoed Groenendaal gewerkt. Groenendaal is een landgoed van ruim 100 jaar oud dat 90 ha meet. Het landgoed telt talloze monumentale bomen, die echter veelal aan het zicht worden onttrokken door miljoenen zaailingen van esdoorns en beuken. De inzet van Schotse Hooglanders heeft niet gewerkt omdat die esdoorns niet eten. De voormalige boswachter ging het opschot met een bosmaaier te lijf waardoor de wortelstronken steeds sterker werden. Onze groep met de nieuwe boswachters is bezig om de esdoorns met wortel en al te verwijderen, Dat is inmiddels op ca 15 ha gebeurd. Tot grote tevredenheid van niet alleen de boswachters, maar ook de eigen vrijwilligersgroep en de vele wandelaars in het landgoed.

Meermond

Voor Meermond is het beheer in 2016 geformaliseerd in de vorm van een meerjarig beheercontract. En we zijn met de gemeente in gesprek over andere projecten op meerdere dagen. Ook ontvingen we gedeeld met een IVN-werkgroep een prijs voor burgerparticipatie in het groen.

In Meermond hadden we dit jaar de handen vol aan het regulier beheer: maaien en hooien en bramen terugdringen. In sommige perioden hebben we daarom het werk in Groenendaal moeten beperken. De ijsvogel is na de verstoring van de wand en het erop volgende herstel weer terug gekomen en heeft 2x gebroed.

Een teleurstellende ontwikkeling in Meermond was dat het pondje naar Cruquius uit de vaart moest worden gehaald, net op het moment dat wij een 3 pondjes wandelroute en folder klaar hadden .

Groenendaal

In Groenendaal hebben we dit jaar ca 5 ha bos op esdoorns teruggewonnen en zijn we op de inmiddels vrij gemaakte 15 ha begonnen met het uitbreiden en diversifiëren van de een stinsenplanten-ondergroei. In het voor jaar 2016 zijn met de Valkenburg school bestaande pollen in Groenendaal opgegraven en verdeeld en in het najaar zijn er twee plantacties geweest waarop ca 40.000 gekochte bollen zijn uitgeplant. Op één dag ook weer met de Valkenburgschool en eenmaal met onze vaste ploeg. Deze bollenacties zijn het begin van een trend: januari 2017 verwachten we restpartijen bollen te kunnen planten en in februari tot mei zullen we weer grote bollen pollen van elders opdelen om in Groenendaal uit te planten. Voor een actie uit een Landgoed in Aerdenhout waar alle bollen onder bouwwerkzaamheden zullen verdwijnen zijn in 2016 al afspraken gemaakt. En dat geldt ook voor de bouw van een grotendeels in 2016 vandalismebestendig insectenhotel, dat in april 2017 bij het Oude Slot geplaatst gaat worden in een bloemenweide.

Historische Spoorlijn Amsterdam Bovenkerk

Op de museum-tramlijn is het ecologische beheerwerk in 2013 begonnen met 'ad hoc' dagen. In 2015 en 2016 is de groep van 2-4 mensen uit de EMA en MEERGroen Hoofddorp gaandeweg uitgegroeid naar 6-15 met steeds meer deelnemers uit Amstelveen en Amsterdam en is een ritme van eens in de 14 dagen werken op een zaterdag ontstaan. Mede n.a.v. onze inzet heeft ook de gemeente Amstelveen het beheer op de dijk buiten de directe nabijheid van de spoorlijn (totaal 7 van de 15 ha) een grotere inzet van aannemers. In 2015 is ca 1.5 km van de spoordijk op orde gebracht en de gemeente heeft zeer veel bramenstruweel laten verwijderen op andere stukken. In 2016 zijn daar twee stukken van 500 m2 aan toe gevoegd bij de A9 en op het traject tussen de bosbaan en de Kalfjeslaan, naar een aantal werkdagen elders, waar bramen en bomen te veel last veroorzaakten. Echter pas bij werkgroepen van 20-30 mensen die om de week in het Amstelveens en het Amsterdamse deel aan het werk zijn, kunnen we verwachten dat we de spoordijk ecologisch op orde kunnen krijgen en houden: wat betekent dat we ook lucht krijgen om de karakteristieke biodiversiteit van deze spoordijk tot zijn recht te laten komen. Winter 2016 zijn we gestart met een traject waar wat meer eer aan te behalen valt tussen de bosbaan en de Kalfjeslaan. Dat stuk hopen we tot een soort demonstratie dijk te maken om te laten zien hoe de hele spoordijk er uit kan gaan zien. In 2016 zijn er ringslangen langs de spoor dijk ter hoogte van de Keizer-Karelweg geconstateerd die afgedwaald waren van de hoofdpopulatie van de Amstelveense Poel. Daarmee maakt de dijk zijn functie als ecologische verbindingroute waar. Op die plek hebben we een ringslangen broedhoop gebouwd, waarin echter geen eieren in zijn gelegd.

4.1.4 : Bouwprojecten

Niet iedereen met affiniteit met de doelen van MEERGroen voelt zich betrokken bij het traditionele 'groene' werk van natuurbeheer en stadslandbouw. In de loop der jaren is er daarom een spectrum van werkzaamheden ontwikkeld, waar ook de meer technisch georiënteerde mensen zich betrokken voelen. Ook dat werk kan een bijdrage leveren aan de doelen om de samenleving bij de natuur te betrekken. Het gaat hierbij vooral om het bouwen van insectenhôtels, nestkasten, egelhôtels en ook natuurspeelplaatsen. Een extra voordeel van de bouwactiviteiten is, dat het meer weersonafhankelijk is en daarmee een zekere continuïteit in het aanbod van werkzaamheden jaar rond oplevert en extra argumenten voor bedrijven en scholen om MEERGroen te kiezen als stageplek of teambuilding.

In 2016 hebben we 8 grote insectenhôtels, 6 middelgrote, en ca 150 van nestkastformaat gebouwd, die inmiddels allemaal geplaatst zijn en kregen we de opdracht van de gemeente Heemstede om 1

vandalisme bestendige insectenhotel te bouwen. Dat zal in 2017 geplaatst worden. En in het najaar van 2016 zijn we weer begonnen aan de bouw van een nieuwe serie.

4.1.5: Stadslandbouw

Er is de laatste jaren een sterk groeiende belangstelling voor groenteteelt. We zijn als MEERGroen betrokken bij een aantal projecten met allerlei partners om hierin te voorzien en om belangstellenden de waarde van zelf gezond bewegen en gezond voedsel verbouwen te laten ontdekken. Hieronder enkele voorbeelden.

Tudorpark wijktuin

De Tudorparkwijktuin bestond in 2016 4 jaar en is opgezet met steun van projectontwikkelaar Ymere die het Tudorpark bouwt. In 2015 en 2016 is de tuin van 40 naar 60 tuintjes van 25 m² uitgebreid en met een bloementuin voor de bijen. Helaas hebben de tuinders zonder overleg met MEERGroen een eigen bestuur en stichting opgericht, waardoor de contacten in 2016 steeds minder intensief werden. Het lijkt er op dat het plan om deze wijktuin onderdeel van het wijkgroen en de wijk identiteit te maken niet gaat lukken. Op termijn zal er op deze plek villa's gebouwd worden. Mogelijk komt er tuinruimte beschikbaar in het naast gelegen Park 21 .

Geniedijktuin

De Genie-dijktuin wordt door een beperkt aantal vrijwilligers uit het Oude Buurtje in Hoofddorp verzorgd. Ook de buurtjeugd en de buurtvereniging is regelmatig betrokken bij activiteiten op deze tuin (zaaien, oogsten, rondleiding) , die bestaat uit het oude Dr Nanninga openluchtzwembad van 2000 m², dat in 1975 gesloten is en waarvan de helft inmiddels tot natuur ontwikkeld is en de helft voor groenteteelt gebruikt wordt.

Park2020 voedseltuin

Naast het station Hoofddorp is sinds een aantal jaren een nieuw kantorenpark ontwikkeld met de ambitie om het meest duurzame kantorenpark van Europa te zijn. Dat komt op allerlei manieren tot uitdrukking: bv in het 'Cradle to cradle' bouwconcept, in het toepassen van principes uit de 'circulaire economie' en door pogingen om de water kringloop lokaal te sluiten. Door de krediet crisis bleef een deel van het terrein langer braak liggen dan gepland, waardoor er veel wilde vegetatie op schoot. Via het lokale biologische lunchrestaurant zijn we als MEERGroen in gesprek gekomen met de projectontwikkelaar Delta. Het resultaat van die gesprekken was dat er niet een gazon, maar een tijdelijke voedseltuin, een vlindertuin en een natuurtuin op dit terrein gekomen is voor 3 jaar. De voedsel tuin van 0.4 ha, waar ook een kas bij hoort wordt door MEERGroen ontwikkeld en beheerd ten behoeve van het restaurant en afname in het park. In juli 2015, halverwege het groeiseizoen kwam de tuin beschikbaar. In 2015 werd er met 3 mensen door de week en met een grotere groep op de dinsdagmiddag gewerkt. De ambitie is om deze groep stap voor stap uit te breiden en in de loop van deze 3 jaren ook de mensen uit de kantoren erom heen (30.000 mensen) bij het beheer en het eten uit de tuin te betrekken. In 2016 is deze werk groep gaande weg uitgebreid naar een tiental mensen. Ook is de kwaliteit van de (bouw) grond verbeterd door er 300 m³ compost op te brengen,. In 2016 waren de oogsten dan ook een veelvoud van de opbrengst van 2015 en komt er steeds meer belangstelling uit de omliggende klantoren, deels door de zaai- en oogst feesten, maar ook door de verkoop van groenten. Op die manier wordt ook geprobeerd de biologische cyclus en het 'de handen uit de mouwen steken' in het duurzaamheidsconcept van Park 2020 een grotere rol te geven. In 2016 is met name veel werk gemaakt van het oogstfeest in september, waarbij onder iedere autoruit en op het naastgelegen station geflyerd is.

4.1.6: Educatie

Educatie is een prominent onderdeel van de MEERGroen-doelen, dat door alle werkprocessen heenloopt. Een aantal activiteiten heeft een meer dan gemiddeld educatie element en dat zijn vooral de stages en de naschoolse of buitenschoolse opvang-cursussen (NSO/BSO). Aan stages wordt extra aandacht gegeven om jonge professionals en middelbare schoolleerlingen de verbinding tussen de theorie op school en het grote verschil met werkzaamheden in de praktijk te leggen. En dan gaat het vooral om praktisch inzicht, werkmotivatie en het leren toepassen van theorie op alle mogelijke manieren: van rekenen, natuurkunde, scheikunde, topografie, geschiedenis en biologie tot ethiek, marketing, management en politiek.

Stages.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen maatschappelijke stages (MAST) en leerwerk-stages. 90 leerlingen maakten in 2016 gebruik van de stage mogelijkheden en dat was fors lager dan de 200 uit 2014 en de meer dan 300 de jaren ervoor, maar gelukkig weer iets beter dan de 64 uit 2015. De voornaamste reden dat de aantallen zo teruglopen is de stopzetting van de financiering door de rijksoverheid aan de scholen en de stage makelaars. Alleen de intrinsiek gemotiveerde scholen gaan door. Relevant hier, is dat de mandagen inzet van stages in de tabel hier apart aangegeven staan om aan te geven wat het belang van de stages is, maar niet bij de totaal telling worden opgenomen. De stage-inzet wordt nl. ook opgenomen bij de projecten waaraan de stagiaires hebben gewerkt.

Hoofdstuk 5. Financiën

Het financiële jaarverslag wordt door de accountant apart opgemaakt, maar in dit inhoudelijk verslag is het wel de moeite waard enkele aspecten van onze financiële situatie en strategie te vermelden. In tegenstelling tot veel organisaties meten wij onze effectiviteit niet zozeer in economische termen. Stichting MEERgroen is een 'sociale onderneming', waar het meer gaat om maatschappelijke en ecologische effecten. Als die voldoende groot en veelbelovende zijn kunnen wij ons permitteren om ook projecten op te pakken waar andere muziek in zit. Die strategie heeft in 2016 uitgewerkt in een beheercontract met de gemeente Heemstede nadat we ons drie jaar om niet hebben ingezet om dat we het belangrijk en leuk vonden voor natuurspeelplaats Meermond.

Van de 25 projecten waar we in 2016 actief aan hebben gewerkt, werden vier betaald door opdrachtgevers, één project (bouwen) bedruipt zichzelf en van allerlei kanten ontvangen wij kleinere of grotere vergoedingen voor deelactiviteiten, bv van het ministerie van EZ voor training, van N-doet voor het organiseren van NI-doet projecten en burendagen en zo nu een dan een prijs, zoals dit jaar in Heemstede.

Een grote opsteker zowel in 2015 als in 2016 van een donor die anoniem wenst te blijven, was 2x een vrij besteedbare gift van €15.000,- voor het vele goede werk dat we doen'.

Voor elke euro die we binnen krijgen proberen we 10 euro maatschappelijke, ecologische, educatieve, economische en recreatieve meerwaarde terug te geven.

Met verschillende partijen zijn we in gesprek, wat er toe zou kunnen leiden dat er in 2017 4 of 5 betaalde project en bij kunnen komen. Die inbreng hebben we hard nodig om onze organisatorische structuur te versterken voor het begeleiden van meer vrijwilligers, op meer werkplekken tegelijk en om aan alle organisatorische en regelgevingseisen tegemoet te kunnen komen.